

محسن‌خان امین‌الدوله

محسن‌خان امین‌الدوله فرزند **علیخان**، از سیاسیون دوران قاجار و داماد **مظفرالدین‌شاه** بود.

فهرست مندرجات

- ۱ - پیشینه
- ۲ - حفظ ثروت
- ۳ - رضاخان و خاندان امین‌الدوله
- ۴ - فرزندان امین‌الدوله
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

پیشینه

با **مرگ** علیخان امین‌الدوله لقب او هم مانند اموالش به پسرش "محسن‌خان" رسید. "**علی امینی**" می‌گوید: «پس از فوت مرحوم میرزا علیخان امین‌الدوله لقب امین‌الدوله به پدرم محسن‌خان که در آن موقع لقب امین‌الملک داشت، رسید.»^[۱]
پدر "محسن‌خان"، میرزا علیخان که در سال ۱۳۱۴ صدراعظم شد و دریافت که از رهگذر وصلت با خاندان شاه می‌تواند به وضع خود استحکام بیشتری بدهد و به منافع افزون‌تری دست یابد **دختر** دوست صمیمی خود "مشیرالدوله" را قربانی کرد و "فخرالدوله" دختر مظفرالدین‌شاه را برای پسرش محسن‌خواستگاری کرد و دستور داد تا پسرش **دختر مشیرالدوله** را **طلاق** دهد.^[۲] در آن هنگام محسن‌خان دختر مشیرالدوله را که معقود او بود، در خانه داشت و راضی به **طلاق** او نبود؛ ولی پدرش به مدت چهل ساعت در اتافی گرسنه وی را زندانی کرد تا **پسر**، دختر مشیرالدوله را طلاق داد.^[۳]

حفظ ثروت

تا زمانی که مظفرالدین‌شاه زنده بود و بر مسند پادشاهی تکیه داشت، دختر او؛ یعنی "خانم فخرالدوله" همسر محسن‌خان امین‌الدوله و مادر "**علی‌امینی**" برای نگهداری این **ثروت** باد آورده مشکل چندانی نداشت و به اعتبار اینکه دختر پادشاه وقت است و به هر وسیله‌ای که ممکن بود مالکیت و تسلط خود و شوهرش بر روستاهای منطقه لشت نشا را حفظ و اعمال می‌کرد. بعد از **مرگ** مظفرالدین‌شاه و حاکمیت **استبداد** "محمدعلی‌شاه" این خاندان به حمایت از او و به مخالفت با مشروطه‌خواهان پرداختند. در مورد پیوستن این خانواده به **روسیه** تزاری در حمایت از استبداد **محمدعلی‌شاه** و **خیانت** به مشروطه‌طلبان "ادوارد براون" می‌گوید: «هشت نفر از میلیون که محمدعلی‌شاه از چندی پیش **تبعید** آنها را خواسته بود و در **مسجد سپهسالار** متحصن شده بودند، در روز بمباران مجلس به پارک امین‌الدوله که در نزدیکی مجلس واقع بود فرار کردند؛ ولی امین‌الدوله خائن به فوریت خبر ورود آنها را به خانه خود به وسیله ستاد به قراقرانه اطلاع داد.^[۴] محسن‌خان هنگامی که بر سر اراضی لشت‌نشا با مالکین آن حدود اختلاف پیدا کرد اراضی مزبور را به روس‌ها اجاره داد و باب دیگری در ضدیت با **وطن** گشود. پس از "**کودتای ۱۲۹۹**" زنگ خطر برای خاندان امینی زده شد، چرا که قشر جدیدی از **فئودالیسم** در حال ظهور بود که می‌بایست هر چه زودتر به مال و منالی می‌رسید. بدین ترتیب خانواده امینی شبانه به قم گریختند؛ اما بعدها به دلیل کیاست و نفوذ همسر امین‌الدوله خطر رفع شده و به **تهران** بازگشتند. محسن‌خان در **بهار ۱۳۲۹** ش درگذشت.^[۵]

رضاخان و خاندان امین‌الدوله

هنگامی که "رضاخان" به مقام نخست‌وزیری رسید با دختر "مجلل‌الدوله" شاهزاده قجری **ازدواج** کرد، همسر جدید **رضاخان** دخترخاله فخرالدوله بود. امین‌الدوله و همسرش فخرالدوله برای نزدیکی به نخست‌وزیر مهمانی مجلل و باشکوهی به افتخار آن دو ترتیب می‌دهند. در تمام دوره شانزده ساله پادشاهی و مجموعاً بیست ساله حکومت رضاخان کلیه توجه امینی و خانم فخرالدوله که سرپرستی و اداره املاک و دارایی‌های آن را بر عهده داشت بر این نکته متمرکز بود که اولاً املاک لشت‌نشا به ثبت رسمی برسد و ثانیاً تمام درآمد آن املاک به مصرف ساختن مستقلات و ازدیاد املاک آنها در **تهران** و سرمایه‌گذاری در دیگر عرصه‌های اقتصادی برسد، زیرا فخرالدوله سرپرست خانواده امینی وحشت داشت که مبدا **گیلان** به سبب همسایگی با اتحاد شوروی به دام کمونیست‌ها بیفتد و به همین دلیل خانم فخرالدوله از محل درآمد مستقلات لشت‌نشا نخستین شرکت تاکسیرانی و نیز نخستین بانک خصوصی را ایجاد کرد. علیخان امین‌الدوله به روایت "**معیرالامالک**" به آبادانی نیز علاقه زیادی داشت دو کارخانه یکی کارخانه **فند** "کهریزک" و یکی هم کارخانه کبریت‌سازی در "خواردین" برپاکرد.^[۶]

فرزندان امین‌الدوله

امین‌الدوله و خانم فخرالدوله صاحب ۴ فرزند پسر و یک فرزند دختر شدند؛ اسامی آنها به ترتیب حسن، محمود، علی و ابوالقاسم و فرزند دخترشان معصومه امینی.

پانویس

۱. ↑ امینی، علی، مادرم فخرالدوله، سالنامه دنیا، سال ۳۹، ش ۱۶.
۲. ↑ مرسلوند، حسن، زندگینامه رجال و مشاهیر، ج ۱، ص ۲۸۸، تهران، الهام، ۱۳۶۹.
۳. ↑ مجله خواندنیها، شماره ۵۲، سال ۴۰.
۴. ↑ براون، ادوارد، انقلاب مشروطیت ایران، ص ۲۰۸، ترجمه مهری قزوینی، تهران، کویر، ۱۳۷۶.
۵. ↑ چرجیل، جورج، رجال قاجار، ص ۴۱_۴۲، تهران، زرین، ۱۳۶۹.
۶. ↑ معیرالممالک، دوست‌علیخان، رجال عصر ناصری، ص ۶۹، تهران، نشر تاریخ ایران، ۶۱.

منبع

سایت پژوهه، برگرفته از مقاله «خاندان امینی»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۵/۰۴/۰۸.

رده‌های این صفحه : [تراجم](#) | [رجال سیاسی عصر پهلوی](#) | [نظامیان عصر پهلوی](#) | [نمایندگان مجلس ملی](#)